

Order.
1/5

ex. 36

S_Marid .2089/00702

Marine Inlichtingen Dienst

INLICHTINGEN RAPPORT

Feb_Mrt'62
No. 3_62

COMMANDEMENT DER ZEEMACHT IN NEDERLAND

Den Helder, 9 april 1962.

No. CZM/1338-51/GEH

Onderwerp: inlichtingenrapport 3-62.

bij dits l. ordner - en
Zij bijgaand inlichtingenrapport nr. 3-62 (februari-maart 1962) van het bureau inlichtingen van de marinestaf dd. 1 april 1962 nr. S.M. 2089/00702/62/G gezonden aan:

de commandant van de Onderzeedienst in Nederland	Ex. 14
de commandant der maritieme middelen te Willemsoord	15
de commandant der maritieme middelen te Amsterdam	16
de commandant der maritieme middelen te Rotterdam	17
de commandant der maritieme middelen te Vlissingen	18
de commandant van het smaldeel 1	19
de commandant van Hr. Ms. "Karel Doorman"	20
de commandant van de Marineluchtvaartdienst in Nederland	21
de commandant van de Mijndienst in Nederland	22
de commandant van de marinekazerne Erfprins	23
de commandant van de Navigatie-gevechtinformatieschool	24
de commandant van Hr. Ms. "Zeearend"	25
de commandant van de Verbindingsschool te Amsterdam	26

ter kennisneming c.q. aanhouding.

DE COMMANDANT DER ZEEMACHT IN NEDERLAND
voor deze
DE STAFOFFICIER BEVEILIGING
DER ZEEMACHT IN NEDERLAND

[Handwritten signature]
LTZSD 1

Afschrift aan: hoofd bureau
inlichtingen
marinestaf.

Indice: 010.03:

500. DIVERSEN.501. Raketprojectielen bij de Sovjet-marine (MARID).

1. Tot nu toe beschikte de Sovjet-marine uitsluitend over grond-grond projectielen (SSM's), waarschijnlijk zowel geleide als niet-geleide, ballistische als "cruise type"-raketten.
2. Een korte samenvatting van deze projectielen geeft het volgende beeld:
 - a. De "KRUPNY"- en "KILDIN"-klasse jagers hebben respectievelijk twee en een enkele raketlanceerinrichting(en) voor het lanceren van de "STRELA"- en/of "SHCHUKA"-type geleide-projectielen. Beide projectielen zijn van het "cruise type" en zouden voor de eindfase van de baan een actieve doelzoekinrichting (radar) hebben. De "STRELA" heeft een snelheid van circa 650 knopen en een maximum bereik tegen schepen van 110', mits op de één of andere wijze (helikopter?) voor geleiding buiten de radarhorizon van het eigen schip wordt gezorgd. De "SHCHUKA" zou een snelheid van circa 810 knopen en een maximum afstands bereik van 60-80 zm hebben en op een afstand van 90 meter van het doel in het water duiken om op 2 meter onder het doel te exploderen.
 - b. De "OSA"- en "KOMAR"-klasse FPB's hebben respectievelijk 4 en 2 raketlanceerinrichtingen voor het lanceren van waarschijnlijk niet-geleide "cruise-type"-projectielen. De "KOMAR" is gebouwd op een P-6 klasse MTB-romp, terwijl de "OSA" een nieuw, groter type FPB is. Het afstands bereik van de projectielen is waarschijnlijk hetzelfde, of iets groter dan dat van de radar van deze schepen, namelijk 10 - 20 zm afhankelijk van de grootte van het doel.
 - c. De "Z-V", de "G" en de (nucleaire) "H"-klasse onderzeeboten hebben respectievelijk 2, 3 en 3 verticale buizen voor het lanceren van ballistische projectielen met een bereik van naar schatting 350'. Aangenomen wordt dat de projectielen tot nog toe in een "sail awash"-positie van de boot moeten worden gelanceerd.

- d. Enkele verbouwde "W"-klasse onderzeeboten hebben lanceer-
inrichtingen voor "cruise type"-projectielen. Deze werden ge-
lanceerd, hetzij vanaf een leibaan, hetzij (misschien) vanuit
één of twee cilindrs achter de toren van de boot. Men neemt
aan dat dit projectiel een snelheid van 0.8 mach en een afstands-
bereik van circa 200 zm heeft.
3. Alle bovengenoemde projectielen zijn van het type SSM, bestemd voor
aanvallen op schepen en/of landdoelen. Voor wat betreft schepen op
de oceaan, zijn de projectielen van de "KRUPNY" en "KILDIN" het
meest belangrijk en men kan in deze schepen duidelijk de noodzaak
van afweer tegen de (NATO) Strikefleets zien. Zolang echter deze
jagers niet leugdelijk door a.l.-schepen zouden kunnen worden be-
schermd, zouden zij voor de Strikefleets geen groot gevaar vormen.
4. Thans is gebleken dat de Sovjet Unie ook over de zo dringend nood-
zakelijke grond-lucht projectielen (SAM's) beschikt en deze op
tenminste één schip heeft geïnstalleerd namelijk op de "SVERDLOV"-
klasse kruiser in de Zwarte Zee. Weliswaar is deze opstelling
waarschijnlijk een experimentele fase in de ontwikkeling geweest,
doch het feit dat één en ander met foto in een militair dagblad
werd gepubliceerd, wijst erop dat deze projectielen waarschijnlijk
in dezelfde opstelling als operationeel kan worden beschouwd.
Alhoewel slechts deze ene foto ter beschikking staat geeft foto-
interpretatie het volgende beeld te zien. *)
5. De foto is genomen van een "SVERDLOV" en wel vanuit een positie
op het halfdek aan bakboord naast of vlak achter en naast toren Y.
De camera is vrij schuin omhoog naar de positie van toren X gericht
geweest en geeft op de achtergrond links nog vaag het brugcomplex
weer en daarnaast (maar veel duidelijker) de achtermast. In het
midden van de foto staat vrij duidelijk de lanceeropstelling met
twee projectielen. Rechts onder op de foto is nog juist de zijkant
en een deel van de beschermkap van de afstandmeter van toren Y te
zien. (N.B. Het is juist deze afstandmeter die typerend is voor
"SVERDLOV").
6. Op deze kruiser (door het dagblad aangeduid als de "Dzerzhinski")
is toren X verwijderd. Zeer waarschijnlijk is de lanceeropstelling
geplaatst op de fundatie van toren X, terwijl daarom heen aan beide
zijden en naar achter een dekhuis en/of afscherming is bijgebouwd;
hierop of hieraan is vlak voor en boven toren Y een vlamschild
geplaatst.

*) Foto: zie bijlage B.

7. De lanceerinrichting bestaat uit een soort langwerpige "toren" op een (niet op de foto zichtbare) pivot. Aan bakboordzijde is aan deze "toren" een lanceer-leibaan bevestigd, waaronder het projectiel hangt. Van het tweede (op de foto zichtbare) projectiel is nog juist te zien dat (op de foto) het bovineinde vóór de "toren" langs loopt. Dit feit gecombineerd met andere gegevens van de foto betekent, dat dit tweede projectiel waarschijnlijk het middelste is en dat er nog een derde projectiel aan stuurboordzijde van de "toren" is geplaatst net niet meer zichtbaar op de foto (o. opzettelijk voor deceptie weggeretoucheerd).
8. De achtermast, oorspronkelijk een driepoot, is thans een cilindermast met een zelfde soort steng. De cilindermast draagt een zeer brede dubbele ra van hetzelfde soort als alle kruisers van deze klasse. Een kleinere ra is bevestigd halverwege de steng. Op de mast staat, achteruit gericht, een vrij brede en hoge elliptische paraboloid radar-antenne van het type van de "FLATFACE" (die op de wal 2 van dergelijke antenne's boven elkaar draagt). Op de steng staat, vooruit gericht, doch 360° draaibaar, een grote afstand luchtwaarschuwingsradar-antenne van het "SLIMNET"-type. Daartussen staat, ook achteruit gericht, een andere ellips-vormige parabolische antenne, die ronder en ongeveer de helft kleiner is dan het "FLATFACE"-type.
9. Op de foto zijn niet te zien, en zeer waarschijnlijk ook vanuit deze gezichtshoek niet mogelijk te zien, de achterste toren van secundaire batterij aan bakboord, de achterschoorsteen en het achtercentrale richttoestel.
10. Het gebruikte projectiel is zeer waarschijnlijk de aan de wal veel voorkomende SAM, de SA-2, alias "GUIDELINE". Deze SAM's worden aan de wal gebruikt in mobiele batterijen van 6 enkele lanceerinrichtingen met een meervoudige yagi-antenne "SPOONREST" voor air early warning en target acquisition (met "SCOREBOARD" voor IFF) en een dubbel uitgevoerde schaal en trog-antenne "FRUITSET" voor missile and target tracking. Het projectiel is totaal 35.3 voet (11.49 meter) lang (booster: 3.38 meter), terwijl de kop een diameter heeft van 50 cm. Totale gewicht wordt geschat op 2400 kg, totaal gewicht van de oorlogskop op 500 lbs HE of nucleaire lading. Geschatte snelheid mach 3.6, maximum effectieve interceptie-afstand 25 zm, hoogte 5000 - 60.000 ft (andere gegevens zeggen: interceptie-afstand 28 respectievelijk 55 km bij 60.000 respectievelijk 10.000 ft hoogte).
11. Het is zeer goed mogelijk dat de "Dzerzhinski" met deze SAM's is uitgerust, aangezien deze kruiser (evenals de "Adm. NOKHIMOV") al sinds 1956/57 niet meer in de Zwarte Zee is gezien. De "GUIDELINE"s zijn sinds 1957/58 op de wal operatief en de sindsdien verlopen tijd is ruimschoots voldoende voor uit uitvoeren van een dergelijk project. Waarschijnlijk is dit project een experimentele fase in het Sovjet-vlootbouwprogramma. Er zijn nog geen aanwijzingen, dat ook andere kruisers worden of zullen worden verwapend, alhoewel de "SVERDLOV"s daarvoor wel in aanmerking zouden komen.

12. Indien een "SVERDLOV" zou worden verwapend, dan zou zeker achteruit voldoende ruimte zijn voor bergplaatsen en werkruimten. In het geval van de "Dzerzhinski" wordt voorlopig aangenomen, dat het mitrailleurdek vlak vóór toren X heeft moeten plaatsmaken voor werkruimte voor de projectielen, die voor de lancering worden gereed-gemaakt. Vanuit deze ruimte kunnen de projectielen op een eenvoudige manier worden geladen door ze uit de werkruimte (eventueel via een wagentje op rails) onder de lanceer-leibanen te schuiven. Voor een tweede opstelling, namelijk in plaats van toren Y, zou ook voldoende ruimte aanwezig zijn. De vroegere munitiebergplaatsen kunnen dienen voor de opslag van de raketten.
13. Zoals reeds gezegd, kan worden aangenomen dat deze projectielen en mogelijk deze opstelling thans operatief zijn, gezien de publikatie van foto en artikel. Op de "Zhdanov"-scheepswerf in Leningrad (waar ook de "KRUPNY"s zijn gebouwd) is thans een nieuw type jager in aanbouw, waarvan de eerste nu in het afbouwstadium verkeert. Waarschijnlijk zijn de SAM's voor deze "KYNDA"-klasse jagers bestemd en zijn deze "KYNDA"s de langverwachte a.l.-escorte voor de "KRUPNY"s.
14. Er wordt thans aangenomen, dat het vlootbouwprogramma van de Sovjets er als volgt uitziet:

"KRUPNY"s per 1-1-1962

	<u>gebouwd:</u>	<u>in afbouw:</u>	<u>in aanbouw:</u>
Leningrad	4	2	-
Nikolaya	3	1	1
Komsomolsk	1	1	1

Totaal eind 1962 14, waarvan 6 bij Noordelijke Vloot, 4 in de Pacific, 2 in de Oostzee en 2 in de Zwarte Zee.

"KYNDA"s per 1-1-1962

	<u>in afbouw:</u>	<u>in aanbouw:</u>
Leningrad	2	2
Nikolaya	-	1
Komsomolsk	-	1

- N.B.
1. In dit verband is het opvallend dat in juli 1961 op een "CHAPAEV" en twee "SKORY"s de torens van de secundaire bewapening (namelijk de twee achterste 100 mm torens op de kruiser en de 85 mm toren op de jagers) waren ingebouwd door middel van een zeildoekse omkapping. Later is gebleken, dat één en ander deceptie is geweest (de kruiser en jagers zijn in de Noordelijke Vloot gezien zonder omkapping, doch met normale bewapening). Niet onmogelijk wilde men de indruk geven, dat niet alleen de "Dzerzhinski", doch ook andere schepen met SAM zijn uitgerust.
 2. Door een NATO-natie werd gemeld, dat in januari 1962 in de Zwarte Zee een "SVERDLOV" werd gezien met een GP-lanceerinrichting gelijkend op die van de "KRUPNY"s; de kruiser werd de "Adm.Nakhimov" genoemd. Ook deze kruiser is al in jaren niet meer gezien en het zou niet onmogelijk zijn, dat ook de "Adm.Nakhimov" is uitgerust met projectielen. Overigens lijkt het dezerzijds waarschijnlijker, dat de waarnemer of de inlichtingendienst van deze NATO-natie zich heeft vergist en in feite de "Dzerzhinski" heeft gezien, waarvan immers het dagbladartikel meldt, dat in het afgelopen jaar 13.000 mijl werd gevaren en veel geoefend.

502. Veilig stellen van militaire geheimen.

Hieronder volgt een artikel overgenomen uit "Sovjet Vloot", waaruit blijkt dat zelfs in de Sovjet Unie, een land waar geslacht na geslacht is opgegroeid in de sfeer van verklikkers, agents-provocateur en geheime (eerst Tsaristische, later Sovjet) politie.

Bewaar militaire geheimen zorgvuldig.

De indrukwekkendste manifestatie van de grote waakzaamheid van de militair in het Sovjet-leger en de Sovjet-marine is de bekwzaamheid in het bewaren van militaire- en staatsgeheimen. Dit is een heilige plicht, de eerste verplichting als genoemd in de formule van de militaire eed en de krijgstuicht. Uit de aard van zijn dienst bij de gewapende macht heeft de militair dagelijks te maken met vele zaken die geheim zijn en dit dienen te blijven. Indien gegevens betreffende instrumenten en machinerieën, wapens en militaire bevoorrading hun weg zouden vinden naar de vijand, zouden ze door de vijand worden gebruikt ter ondermijning van de veiligheid van de Sovjet Staat. Niet minder belangrijk is het geheimhouden van de dislokatie der eenheden en hoofdkwartieren, operatieplannen en alles wat de vijand in staat kan stellen om een raming te maken van de gevechtsmogelijkheden en gevechtsgereedheid van ons leger en onze vloot.

De geschiedenis der oorlogen levert vele voorbeelden van wijzen waarop de zorgeloosheid van de militair, zelfs van die op relatief onbelangrijke posten, leidden tot zeer ernstige gevolgen.

- Hierna volgt het overbekende voorbeeld van de spionage-impromptu van de leider van de Duitse aktie tegen Kopenhagen in 1940, die eigenhandig als toerist een Deense sergeant uithoorde bij enige glazen bier. Het artikel vervolgt dan weer: -

Een geheel andere situatie ontwikkelde zich voor de Hitleriaanse inlichtingendienst tijdens de operaties tegen de U.S.S.R.

Het Sovjet-volk, inclusief de leden van leger en vloot, gaf vele van de wijze waarop staatsgeheimen dienen te worden bewaard. Zij waren dan ook opgevoed door de communistische partij.

"De Duitsers waren verbazend slecht geïnformeerd omtrent de werkelijke macht van de Sovjet Unie", zo beschrijft de bourgeois historicus Louis de Jong de resultaten van de grote waakzaamheid van het Sovjet-volk (- i.c. drs L. de Jong, van het Nederlandse Oorlogsdocumentatie Centrum te Amsterdam -). Thans, in vredetijd, houdt het overgrote deel van het Sovjet-volk de waakzaamheid op een hoog peil. Desalniettemin zou het van een onduidelbare zelfgenoegzaamheid getuigen te menen, dat we ons nu geheel beschermd hebben tegen de mogelijkheid van het uitlekken van geheime gegevens.

De ervaring heeft aangetoond dat verder de conditie, zoals deze in onze strijdkrachten bestaan, het onthullen van militaire of staatsgeheimen bijna altijd het resultaat is, niet van boze opzet, doch van zorgeloosheid en achteloosheid van een of andere militair. Het mededelen van geheimen aan personen die hier niets mee te maken hebben en het ongeoorloofde overtypen van geclassificeerde gegevens te eigen bate, veroorzaken hier de verliezen van geheimen.

Vaak zal een buitenlandse inlichtingendienst zijn voordeel doen met toevallig opgevangen conversatie in een trein, tram, restaurant of theater.

In het bijzonder onvergeeflijk zijn indiskretie en achteloosheid bij het gebruik van communicatiemiddelen, in het bijzonder de radio.

De inlichtingendiensten van de imperialistische machten hebben immer groot belang gehecht aan de interceptie en ontcijfering van radio-uitzendingen tussen eenheden en schepen van de Sovjetvloot en het Sovjet-leger.

Een gearresteerde Amerikaanse agent bekende dat in een radiostation in München de radiogesprekken tussen schepen van de Noordelijke (Sovjet) Vloot regelmatig op de band werden vastgelegd. Met het onderscheppen van militaire radioberichten der Sovjets, zijn meerdere Amerikaanse spionage-centra constant bezig.

Daarom dient het radioverkeer strikt gecontroleerd te worden en dient een einde te worden gemaakt aan het geklets in de ether. Dit geldt evenzeer voor telefoongesprekken.

Een absolute wet voor iedere militair luidt als volgt: houd geen dienstgesprekken in openbare gelegenheden.

Het is hier de juiste plaats om te stellen dat het merendeel van al dat on-nutte gepraat het gevolg is van alcoholgebruik. De grage drinker wordt licht de vrijwillige handlanger van de vijand. Het gebrek aan zelfbeheersing in deze ondermijnde de militair Zacharov (?). Hij vertelde onder invloed een aanzienlijke hoeveelheid informatie over zijn schip en hij heeft dan ook zijn zware straf volledig verdiend.

Ook indiskretie in correspondentie en gesprekken met verwanten en vrienden kan de waarde der strijdkrachten sterk ondermijnen. Er bestaat reeds heel lang een goed gezegde: "Vertel een vriend niet, wat je niet wilt dat je vijand zal weten".

Hij, die dit gezegde vergeet, zal dit bitter betreuren. Vorig jaar gebeurde het dat de vrouw van de marineman Kozlov onder het enkele minuten durende taxiritje van de markt naar huis, niet alleen de chauffeur vertelde dat haar man op het punt stond uit te varen voor een belangrijke operatie, maar eveneens de plaats, **VTV** en de aard der belangrijke operatie meedeelde.

In ons bedrijf zou men denken dat de onbetekenendste afwijkingen van de uitgestippelde beveiligingsprocedure ontoelbaar zijn. Helaas zijn er meerdere voorbeelden van militairen die nalatig zijn geweest in hun correspondentie of door het opschrijven van studiemateriaal.

Bijvoorbeeld, marineman Zaychikin, die zich voorbereidde voor zijn examen voor naasthogere rang, en daartoe in een aantekenboek een massa geheime gegevens noteerde (de taktische en technische gegevens van zijn schip, alsmede de bewapening). Grote verantwoordelijkheid ligt in het bijzonder bij diegenen, die dagelijks met geheime documenten werken. De minste nalatigheid in de behandeling van deze stukken heeft serieuze gevolgen. Buitenlandse inlichtingenorganisaties trachten op alle mogelijke manieren niet alleen de dienstgegevens te bemachtigen, doch ook de persoonlijke documenten der Sovjet-militairen. Persoonsbewijzen, paspoorten, conduiteboekjes, partij- of komsomol-lidmaatschapskaarten en andere documenten zijn van grote waarde voor de vijandelijke agenter.

De persoonlijke papieren van een Sovjet-onderdaan in de handen van de vijand hebben de waarde van een sleutel, waarmee de vijand bij herhaling de poorten kan openen naar militaire eenheden en verdedigingswerken.

Het Sovjet-volk en de partij strijden volgens de richtlijnen en voorschriften van de grote Lenin, vastberaden tegen alle afwijkingen van de listen van de revolutionaire waakzaamheid. Onze wetgeving eist een strikte verantwoording van die individuele Sovjet-burgers, waaronder begrepen de Sovjet-militairen, die ten gevolge van hun zorgeloosheid of achteloosheid informatie van militaire aard, welke staatsgeheimen zijn, vrijgeven.

In artikel 23 van de "Wet op de criminele verantwoordelijkheid van militaire misdaden" wordt gesteld, dat personen die zich hieraan hebben schuldig gemaakt en géén opzet tot verraad is bewezen, worden gestraft met vrijheidsberoving van 2 tot 5 jaar, tenzij deze misdaden ernstige gevolgen hadden, in welk geval de straftijd 5 tot 10 jaar bedraagt. Deze wet stelt ock strenge straffen voor hen die een misdadige zorgeloosheid ten toon spreiden bij de behandeling van geheime documenten. Bovendien is het verboden naast die informatie, die een militair- of staatsgeheim bevat, die informatie te doen uitlekken die niet voor publikatie bestemd is. Hierop staat een straf van 3 tot 12 maanden.

Het zijn echter natuurlijk niet deze strenge straffen die de Sovjet-militairen aansporen hun waakzaamheid op alle mogelijke manieren op te voeren. Immers, het sterke besef van hun plicht en verantwoordelijkheid tegenover het moederland is de basis voor de voorbeeldige beveiliging op de schepen en bij de eenheden, ten gevolge waarvan het onmogelijk is dat er militaire of staatsgeheimen uitlekken.

Tot zover dit artikel in "Sovjet Vloot". Men leest hieruit dat ook zelfs de Sovjets "geen zwakheid vreemd" is.